

[Poul Hansen (Kalundborg).]

mæssige betydning under krigen både for Danmark og det øvrige Norden, og den højtærede handelsminister har jo gjort opmærksom på ordningens valutamæssige betydning også i dag. Jeg synes derfor, at når vi nu lader de midlertidige sukkerordningers periode gå over i historien, skal de have det vidnesbyrd med, at de har tjent samfundet overmåde godt, og jeg synes, vi beholder den erfaring tilbage, at det af mange grunde vil være rigtigt også fremover at opretholde dansk sukkerproduktion. Det er denne erfaring, som i hvert fald for mit partis vedkommende har været ledende under de forhandlinger, der det sidste par år har været ført om en mere langvarig sukkerordning.

Forhandlingerne er jo foranlediget af fabrikkernes helt naturlige ønske om at kunne disponere på længere sigt ved den rationalisering af fabrikkerne, som forestår, som man anser for nødvendig, og som utvivlsomt også er nødvendig. Forhandlingerne har, som det er kendt, været ført mellem sukkerfabrikkernes repræsentanter på den ene side og handelsministeren, sukkertilsynet og i beskedent omfang rigsdagens sukkerudvalg på den anden side. Mod slutningen fik disse forhandlinger, tør man vel sige, næsten karakter af en nervekrig. Handelsministeren har båret forhandlingernes hovedbyrde, og jeg finder, at der ved denne lejlighed er grund til at rette en tak såvel til ham som til sukkertilsynet. At resultatet, set med vore øjne, ikke er helt ideelt, er i hvert fald ikke ministerens skyld. Når forhandlingerne var så vanskelige, som de altså var, skyldes det efter min opfattelse især to forhold. Det første af disse forhold er fabrikkernes øjeblikkelige økonomisk meget gunstige stilling, en gunstig stilling, der fremkommer som et resultat dels af fabrikkernes meget store egenkapital og dels af øjeblikkets gode konjunkturer for sukkeret og ikke mindst for sukkerekporten. Det var ikke muligt under forhandlingerne at skræmme fabrikkerne med udsigten til frigivelse af sukkerproduktionen. En frigivelse ville tværtimod, i hvert fald indtil videre, skaffe fabrikkerne en fortjeneste af et omfang, der ville lade fortidens gyldne sukkerår opstå af graven påny. Og for fremtiden behøvede fabrikkerne jo ikke at sørge. De kunne trygt stole på, at hvis der kom vanskelige tider, ville dyrkernes og arbejderne pres på rigsdagen nok påny bringe sukkeret ind under statens skærmende vinger. Den anden vanskelighed lå i, at den højtærede handelsminister længe måtte sav-

ne klarhed over, hvilken ordning han egentlig kunne få dækning for her i den højserigsdag. Det afklarede sig først på et forholdsvis sent tidspunkt i rigsdagens sukkerudvalg. Men jeg må også sige, at da vi først nåede så vidt, skabtes der også en forholdsvis enig front overfor de krav, som fabrikkerne mødte med, og jeg synes, jeg gerne i den anledning vil udtale en særlig tak overfor venstres medlemmer af rigsdagsudvalget, bl. a. af den grund, at der så sjældent er lejlighed til at rette en tak til den side, så når den endelig er der, bør man ikke lade den gå unyttet forbi. Især bør vi jo takke venstre, fordi det ikke fulgte sit liberalistiske hjertes tilskyndelser, der måtte tilskynde partiet til at lade sukkerproduktionen blive fri, men gik ind for tanken om, at staten gennem en koncessionsordning fremdeles måtte have kontrol med denne vigtige del af dansk erhvervsliv. Det er dog heldigvis således, at de rene liberale principper ofte må vige for virkelighedens ubønhørlige krav om en løsning på et andet grundlag.

Den ordning, der nu ligger foran os til godkendelse, som den fremgår dels af selve lovforslaget og dels af bemærkningerne til det, er naturligvis ikke den ordning, som det ville være, hvis handelsministeren og socialdemokratiet kunne have skrevet den i vore ønskers ånd. Som ministeren allerede har nævnt, er der for os meget, der taler for en egentlig statsovertagelse, eller måske endnu bedre for en ordning på andelsbasis.

Den første af disse løsninger er jo, som enhver ved, ikke politisk mulig. Den ville desuden også have været dyr i starten ved overtagelsen af fabrikkerne, og jeg er for mit vedkommende i det hele taget ikke sikker på, at en sådan ordningsfordel ville opveje fordelene ved en koncessionsordning. Tanken om at gøre alle sukkerfabrikkerne til andelsfabrikker har været rejst, men kom først frem på et forholdsvis sent tidspunkt og mødte sådanne betænkeligheder, at den måtte siges at være praktisk uigenneførlig på nuværende tidspunkt. Man kunne måske have gennemført en tvangsmæssig koncessionsordning for 1 år, men ikke for en længere periode, og da vi fandt det uforvarsligt overfor samfundets interesser at give sukkerfremstillingen fri, var der kun den udvej tilbage: ved forhandlinger at nå frem til et koncessionsgrundlag, som fabrikkerne frivilligt kunne godtage. Det er altså det grundlag, der nu ligger for.

Man kan mene — og jeg deler den mening —, at fabrikkerne nok kunne have stillet sig noget mere imødekommende. Det ville ikke have skadet deres omdømme. På den anden